THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
MAY 11 1931

אנב - אורחא
פון מארק

וועטער
וואלקנדיק, קילער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

דאס אידישע ווארט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 5.
זון אונטערגאנג — 7.49

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

Vol. 21, No. 86. Monday May 4, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג יז' אייר, תרצ"א.

וואלד שריפות בושעווען צו צפון פון וויניפעג; מעטלאק איז ווי דורך א נס גערעטעט געווארן פון פארניכטונג

180 זומער קאטעדזשעס און וואוינונגען זיינען שיר ניט פארניכטעט געווארן לעצטע נאכט, און זיי זיינען גערעטעט געווארן בלויז א דאנק א פלוצימדיקער ענדערונג פונם ווינט

דער באקאנטער זומער רעזארט פון מעטלאק, ניט ווייט פון וויניפעג ביטש, איז נעכטן צוויי מאל געווען אין געפאר פון פארניכטונג פון די וואלד שריפות וואס בושעווען אין יענעם געגנט. דעם ערשטן מאל איז דאס פייער פארהאלטן געווארן א דאנק דער אנשטריינגונג פון צענדליקער מענשן וואס האבן מיט מסירת נפש געארבעט אויף דער אויסלעשונג פון דער שריפה, און דעם צווייטן מאל, ארום 11 אזייגער ביינאכט, ווען די אויסגעמוטשעטע פייער־קעמפער האבן שוין גארנישט ניט געקאנט מאכן מיט די אנקומענדיקע פלאמען, האט זיך פלוצלונג געענדערט די ריכטונג פון'ם ווינט, און דאס שטעטל איז אזוי ווי דורך א נס גערעטעט געווארן.

איין הויז און 2 שטאלן אין'ם שטעטל זיינען אבער אוועק מיט'ן רויך. נאך א הויז, וואס האט זיך אנגעכאפט פון די פליענדיקע פונקען, איז אויסגעלאשן געווארן פון די פייער־קעמפער.

ווען די פייערן האבן זיך שטארק צעבושעוועט נעכטן אינדערפרי, האבן זיך צענדליקער מענשן פון מעטלאק און אומגעגנט צוזאמענגעקליבן און האבן אנגעהויבן די שווערע און ריזיקאלישע ארבעט פון קעמפן קעגן די פלאמען דורך אויסרייניקן דעם באדן פון אויף זייער וועג און דורך פאראקערן אים. די פלאמען האבן געבושעוועט אויף א פראנט פון ארום 2½ מייל, און אין איין פונקט האבן זיי דערגרייכט ביז עטלאכע הונדערט יארד פון די הייזער פון מעטלאק. דער פריש פאראקערטער באדן דא האט אבער צוריקגעהאלטן די פלאמען.

ווען די געפאר איז אין אונט שוין געווען פארביי און די פייער־לעשער זיינען אוועק אפכאפן דעם אטעם נאך א שווערן טאג ארבעט, האט זיך צו זיי דערטראגן די נייעס פון א נייעם פייער, וואס טראגט זיך מיט'ן ווינט פון דרום־מערב פון מעטלאק. זיי האבן זיך ווידער גענומען פאר דער ארבעט, אבער ניט געקוקט אויף אלע זייערע אנשטריינגונגען זיינען די פלאמען געקומען אלץ נעענטער, און ארום 10.30 אזייגער זיינען זיי שוין געווען ארום א האלבן מייל פון מעטלאק. די באפעלקערונג האט זיך שוין געגרייט צו עוואקואירן זייערע הייזער.

אבער ווי דורך א נס האט זיך דער ווינט מיטאמאל געביטן, און די פלאמען האבן זיך אוועקגעטראגן אויף צוריק.

מען האפט, אז דער רעגן וואס האט געגאסן דא אין וויניפעג היינט פרי האט אויך פארכאפט יענעם שטח און געהאלפן אויסלעשן די שריפה.

אין מעטלאק זיינען דא 155 זומער קאטעדזשעס און 25 שטענדיקע וואוינונגען.

וואלד שריפות ווערן באריכטעט אויך פון אנדערע פונקטן צו צפון פון וויניפעג. א פארמער אין'ם טו־קריקס געגנט איז צעברענט געווארן בעת ער האט געאקערט א "פייער־גארד", און די פערד וואס האבן צעטראגן זיינען צעשעדיקט געווארן.

ברויט אין ענגלאנד ביליקער ווי אנדערשוואו

לאנדאן, מאי 3. — ברויט איז ביליקער אין ענגלאנד ווי אין די מייסטע אנדערע לענדער אין דער וועלט, האט סער מאלקאלם ראבערטסאן דערקלערט ביים יערלאכן צוזאמענפאר פון דער גרויסער תבואה פירמע ספילערס לימיטעד, אין קארדיף.

א פיר־פונטיק לאבן ברויט, האט ער געזאגט, קאסט אין דייטשלאנד 35 סענט; אין שוועדן, 36 סענט; אין קאנאדע, 26 סענט; אין אויסטראליע 22 סענט, בעת אין ענגלאנד קאסט ער בלויז 14 סענט.

—(::)—

וויכטיקע זיצונג פון עקזעקוטיווע פון אימיגר. הילף פאראיין

א ספעציעלע פארזאמלונג פון דער עקזעקוטיווע פון'ם אידישן אימיגראנטן הילף פאראיין ווערט אפגעהאלטן אין אפיס פון "דאס אידישע ווארט". מארגן (דינסטאג), פונקט 8.15 אוונט. די זיצונג וועט זיך ענדיקן 9 אזייגער. אויב אלע וועלן קומען אין צייט.

צוויי אין קריטישן מצב און צוויי לייכט פארוואונדעט אין עקסידענט ניט ווייט פון העדינגלי

וו. וו. פיטערס, 35 יאר, פון ווינקלער, מאנ., און דזש. ענדערסאן, 30 יאר, פון וויניפעג, ליגן איצט אין שפיטאל דא אין שטאט מיט זייער ווייניק שאנסן פאר זייערע לעבנס, ווי א רעזולטאט פון אן אויטאמאביל עקסידענט אויפ'ן פארטעדזש טראקט, 5 מייל צו מערב פון העדינגלי, נעכטן נאכמיטאג.

מרס. ענדערסאן, די פרוי פונ'ם פארוואונדעטן, און מיס מערי האולי, 19 יאר וועלכע איז געפארן מיט זיי, זיינען אויך פארוואונדעט געווארן, אבער זיי ביידע זיינען אויסער געפאר.

דער אויטאמאביל, געטריבן פון מר. פיטערס, ווערט באריכטעט, איז געפארן מיט א גרויסער שנעלקייט, ווען זיי האבן זיך באגעגנט מיט א צווייטן אויטאמאביל, פיטערס האט זיך שנעל אפגעקערט אן א זייט אבער ער האט קאנטיג פארלארן דעם קאנטראל איבער דער מאשין, איז ארויפגעפארן אויף א ניט גלאטיקן שטיקל וועג און דער אויטאמאביל האט זיך איבערגעקערט.

שנעלע הילף איז גלייך געגעבן געווארן די פארוואונדעטע פון באאמטע פון דער העדינגלי געפענגעניש, וועלכע מען האט באלד געלאזט וויסן וועגן דעם. די פארוואונדעטע האט מען אפגעשיקט קיין וויניפעג אויף טראקס וועלכע מען האט אפגעשטעלט אויפ'ן וועג, און ארום דירלארדזש זיינען זיי איבערגענומען געווארן פון אמבולאנסן ארויסגעשיקט אנטקעגן זיי פון וויניפעג.

גאסטער דריקט אוים צוטרוי אין נייעם רומענישן פרעמיער

לאנדאן, מאי 4 (איטא). — די לאגע אין רומעניע איז לעצטנס געווען אזוי אומבאשטימט, אז עס איז גלייכער איצט ניט צו דיסקוטירן וועגן איר, — האט דער פארזיצער, לעאנארד מאנטעפיארע, דא דערקלערט ביי דער יערלאכער זיצונג פון דער אנגלא־דזשואיש אסאסיאיישאן.

חכם גאסטער האט דערקלערט, אז די אידן האבן ניט וואס מורא צו האבן אונטער א רעגירונג אנגעפירט פון פראפעסאר יארגא, און אונטער אים, אויב ער זאל נאר פארבלייבן אין מאכט, וועלן די אידן בעסער באהאנדלט ווערן ווי פון וועלכער ס'איז אנדער רומענישער רעגירונג.

"איך קען יארגאן און איך האב דעם פולסטן צוטרוי צו אים", — האט חכם גאסטער דערקלערט.

לעאנארד מאנטעפיארע האט ביי דער זיצונג אויך דערקלערט, אז די אידישע לאגע אין אלע לענדער האט זיך פארערגערט און האט פאראורזאכט א סך זארג די אידישע פירער.

פארבאנד פון רומענישע אידן קעגן אידישן בלאק

בוקארעסט, רומעניע, מאי 4 (איטא).— דער "פארבאנד פון רומענישע אידן" האט דערווייל נאך ניט אנגענומען קיין שטעלונג בנוגע די קומענדיקע וואלן פאר'ן רומענישן פארלאמענט. איין זאך איז אבער זיכער, — זיי זיינען אנטשלאסן קעגן אן אלגעמיינעם אידישן פאלק. די רומענישע פאליטיקער זיינען אויך קעגן אזא בלאק.

"נאצים" לאזן אוים זייער צארן פאר 1-טן מאי מפלה אויף אידן

בערלין, מאי 4 (איטא). — די אלגעמיינע פרעסע איז ניט אינפארמירט און שרייבט גארנישט וועגן די ערנסטע אנטיסעמיטישע אומרוען אין בערלינער אוניווערסיטעט פאר די לעצטע טעג. די "איטא" האט זיך אבער דערוואוסט פון די אטאקירטע אידישע סטודענטן, אז די "נאצים" האבן זיך געשווארן נוקם צו זיין אן די אידישע סטודענטן פאר א מיאוס'ער מפלה וואס זיי האבן געכאפט אין א געשלעג מיט די סאציאליסטישע סטודענטן דעם ערשטן מאי.

שבת, 10 פרי, האט א גרויסע ארמיי "נאצים" פארשטעלט דעם וועג פון אוניווערסיטעט, און מיט די קולות "אידן ארויס, טויט צו יודעא", האבן זיי אויסגעקליבן בלויז אידישע סטודענטן און סטודענטקעס און זיי גע'ממית'ט. אייניקע פון זיי זיינען אזוי ערנסט צעשלאגן געווארן, אז זיי זיינען אפגעפירט געווארן אין שפיטאל.

די אידישע סטודענטן האבן זיך געווענדעט צום רעקטאר, אבער ער האט גארנישט ניט געטאן און האט אפילו ניט איינגעפארמירט די פאליציי. די אטאקעס האבן אנגעהאלטן ביז 4 נ.מ., ווען די נאצים האבן געגעבן דעם פאשיסטישן סאלוט און האבן רואיק אוועקגעמארשירט.

די אידן זיינען שטארק אויפגעבראכט, און די אוניווערסיטעט באאמטע זוכן צו דערשטיקן די גאנצע געשיכטע.

—(::)—

הוטעריסטן ניט דערלויבט צו קומען קיין קאנאדע

אטאווא, מאי 4. — וו. א. גארדאן, אימיגראציע מיניסטער, האט אפגעזאגט די בקשה פון א הוטעריסטן קאלאניע אין סאוט דאקאטא צו קומען קיין קאנאדע צו העלפן אנפירן די הוטעריסטישע קאלאניע אין וואלף־קריק, אלטא.

ווי מר. גארדאן דערקלערט, איז ער פון דער רעגירונג פון אלבערטא אינפארמירט געווארן, אז אין אלבערטא זיינען דא גענוג הוטעריסטן אויף אנצופירן די ארבעט פון דער קאלאניע, און ס'איז דערפאר אין אזא צייט ניט פראקטיש ארייינצולאזן נייע מיטגלידער פון דער סעקטע קיין אלבערטא.

אידישע ארבעטער אין א"י אין געפאר צו פארלירן שטעלעס פאר פייערן 1טן מאי

חיפה, מאי 3 (איטא). — 300 אראבער האבן זיך באטייליקט אין דער ערשטער מאי פייערונג פון 3,000 אידישע ארבעטער דא. די אראבישע רעדנער האבן דערציילט, אז מען האט געהעצט די אראבער צו אטאקירן די אידן דעם טאג.

כאטש די אידישע ארבעטער אין די רעגירונגס שטיין האקערייען אין עטלית האבן לעצטע וואך געמוזט גיין ליידיק צוליב דעם אראבישן יום־טוב ביירעם, האט די פארוואלטונג געלאזט וויסן, אז די ארבעטער וואס האבן אפגעשטעלט די ארבעט דעם 1טן מאי קאנען דערפאר פארלירן זייערע שטעלעס.

—(::)—

בלאשטיין לעקציע היינט אוונט

היינט אוונט, אין פאלקס שול, וועט מ. בלאשטיין האלטן א לעקציע איבער דער טעמע: "שניאורסאן און פרויד".

—(::)—

פארזייטער שטח אין סאוועטן פארבאנד פארגרעסערט אויף 18 פראצ.

מאסקווע, מאי 3. — סאוועטן רוסלאנד וועט היינטיקן פרילינג פארזייען הונדערט מיליאן העקטארס לאנד. 28 מיליאן אונטער ווייץ און דאס איבעריקע לאנד וועט פארזייט ווערן אונטער קארן, האבער און פלאקס (א העקטאר איז ארום 2½ אקער).

פופציק מיליאן העקטאר באדן איז פארזייט געווארן דורך קאלעקטיווע פארמס; זיבן מיליאן — דורך שטאט פארמס און דאס איבעריקע לאנד, דורך אינדיווידועלע פויערים. בסך הכל איז פרילינג און ווינטער ווייץ פארזייט געווארן היינטיקס יאר אויף 18 פראצענט מער ווי לעצטן יאר.

אין פארלויף פון דעם פארגאנגענעם יאר האט די סאוועטן רעגירונג צוגענומען פון קולאקעס דריי מיליאן און 500 טויזנט העקטאר לאנד און זי האט עס איבערגעגעבן צו די קאלעקטיוון. דער ראזיקער פראצעס גייט נאך אן.

—(::)—

אידישע בעקערייען שטעלן היינט ניט צו קיין ברויט אין די היימען

די נארט־ענדער אידישע בעקערס בעטן אונז צו מעלדן, אז זייערע "דרייווערס" פירן ניט פאנאנדער היינט קיין ברויט צו פריוואטע היימען. די אורזאך איז ווי זיי באהויפטן, ווייל די בעקער ארבעטער האבן ארויפגעצוואונגען אזעלכע שווערע באדינגונגען אויף די באלעבאטים אז עס איז אוממעגלאך אנצוגיין מיט די בעקערייען, בעת אין דער זעלבער צייט ארבעטן די בעקערס ביי די ניט־אידישע בעקערייען אויף די אלטע באדינגונגען. מער איינצלהייטן, דערקלערן זיי, וועלן זיי פארעפנטלעכן מארגן.

בריטישע מזרחים אומצופרידן מיט פרעמיער מאקדאנאלדס בריוו

וועלן פארזעצן קאמף פאר צוריקווייזונג פון ווייסן פאפיר

(ספעציעל פאר "דאס אידישע ווארט")

לאנדאן, מאי 3 (איטא). — "מיר זאגן זיך אפ פון צו באטראכטן פרעמיער מאקדאנאלדס בריוו א געהעריקע צוריקציאונג פון די ערגסטע פונקטן פונ'ם ווייסן פאפיר", — לויטעט א רעזאלוציע אנגענומען אויף נעכטיקער קאנפערענץ פון דער מזרחי ארגאניזאציע פון גרויס בריטאניע און אירלאנד.

די קאנפערענץ האט דערפאר רעקאמענדירט צו די מזרחי דעלעגאטן ביים קומענדיקן ציוניסטישן קאנגרעס זיי זאלן פאדערן די פולשטענדיקסטע צוריקציאונג פון אלע פאליטיק דערקלערונגען אינ'ם ווייסן פאפיר, וואס קאנען זיין א שטערונג צום ווידעראויפבוי פון דער אידישער נאציאנאלער היים, און זיי זאלן אויך פאדערן אן אקטיווע פאליטיק מצד דער מאנדאטן מאכט צו העלפן די אידן אויסבריטערן זייער נאציאנאלע היים.

—(::)—

רעגיסטראציע פאר בני ברית זומער קעמפ

דער קאמיטעט פונ'ם בני־ברית זומער קעמפ בעט צו אנאנסירן, אז רעגיסטראציע פאר'ן קעמפ וועט זיך אנפאנגען קומענדיקן זונטאג, מאי 9טן, און וועט דערנאך פארגעזעצט ווערן יעדן זונטאג אין מאי, צווישן 10 און 12 אינדערפרי, אין געביידע פון "דאס אידישע ווארט", 165 סעלקירק עוו. די רעגיסטראציע וועט זיך פארענדיקן מאי 30טן, און מער קיין קינדער וועלן דערנאך ניט רעגיסטרירט ווערן.

בעדואינער אין אראבישע מדבריות גייען אוים פון דארשט

לאנדאן, מאי 3. — דער הערלאדם קארעספאנדענט אין ירושלים מעלדעט, אז אכציק נפשות זיינען דער'הרג'עט און פארוואונדעט געווארן אין א געשלעג איבער וואסער צווישן בעדואינער און אנדערע, ארום א ברונען אין מדבר. דער גענויער פלאץ וואו דאס איז פארגעקומען ווערט ניט אנגעגעבן.

דער באריכט צום קארעספאנדענט איז געקומען פון מאטאריסטן וועלכע זיינען געפארן קיין דמשק פון דרום איראק און זיי האבן דערציילט, אז די באפעלקערונג ליידעט דארטן פון דארשט, צוליב דער גרויסער טריקעניש, און זיי זיינען געפארן א גרויסן מהלך צו דעם ברונען.

די דעפעשן וואס זיינען לעצטנס אנגעקומען צו דער הערלאלד ברייינגען ידיעות אז הונדערטער פאסטוכער זיינען אויסגעשטארבן פון דארשט אין די מדבריות פון דרום סיריע און צענטראל אראביע.

—(::)—

א סטרייק אויפ'ן יאפאנעזישן שטיינער

טאקיא, מאי 3. — דערפאר וואס דער אייגנטימער פון א שאפ וואו מען פארבט איבער קליידער האט אפגעזאגט אן ארבעטער, האבן די צוויי הונדערט ארבעטער פון דעם שאפ דערקלערט א הונגער־סטרייק און כדי צו איבערצייגן אז זיי הונגערן טאקע האבן זיי זיך פארשפארט אין א ווערהויז, וואו זיי געפינען זיך שוין א וואך צייט און זיי הונגערן. אבער ניט אלע פון זיי האבן געקאנט אויסהאלטן דעם הונגער אין דער ערשטער וואך. 26 פון זיי זיינען געפאלן אין חלשות און מען האט זיי געמוזט צונעמען אין א שפיטאל.

איינער פון די סטרייקער געפינט זיך שוין א וואך צייט אויפ'ן שפיץ קוימען פון דער געביידע. דער קוימען איז 130 פוס די הויך. אים איז יא דערלויבט צו עסן און ער ציט ארויף זיין שפייז און וואסער צו זיך מיט א שטריק און ער זאגט, אז ער וועט ניט ארונטערגיין פון קוימען ביז דער סטרייק וועט זיך ניט פארענדיקן.

—(::)—

דערשיסט זיינע 3 זין און באגייט זעלבסטמארד

גארפילד, מאי 3. — דזשאן לוביק, אן אייגנטימער פון א קאנפעקשאנערי סטאר, אין פאסייק, איז נעכטן שפעט ביינאכט געקומען אהיים פון זיין געשעפט אין זייער א שלעכטער שטימונג, און ווען ער האט געטראפן זיינע דריי זין שלאפנדיק, האט ער זיי אלעמען דערשאסן און דעם לעצטן שאס האט ער אפגעפייערט אויף זיך אליין.

מרס. לוביק, די מוטער פון די קינדער, איז די איינציקע פון דער פאמיליע וועלכע איז געבליבן לעבן. זי איז געשלאפן אין א באזונדער צימער. זי האט דערציילט דער פאליציי, אז איר מאן האט זיך לעצטנס זייער גענארגט צוליב שלעכטע געשעפטן.

יונגער בחור געשאסן אין רויבעריי פארזוך; זיין יונגער חבר ארעסטירט

פארזוך פון צוויי יונגע וויניפעגער אינגלאך, ווי עס ווערט באהויפטעט, צו בארויבן סטאר אין סילווער פליינס, ענדיקט זיך מיט קאטאסטראפע פאר זיי

א פארזוך פון צוויי וויניפעגער יונגע בחורים'לאך, ווי עס ווערט באהויפטעט, צו בארויבן צום צווייטן מאל די גאזאלין סטאנציע און סטאר פון לא פעריער, אין סילווער פליינס, 30 מייל פון וויניפעג, אויפ'ן עמערסאן וועג, האט זיך אויסגעלאזט פאר זיי מיט א קאטאסטראפע. איינער פון זיי, לעא טראטיער, פון 629 פויר בי סט., וויניפעג, ליגט דא איצט אין שפיטאל מיט א קויל וואונד אין העכערן טייל פון פוס, און דער צווייטער, וועמעס נאמען די פאליציי גיט ניט ארוים צוליב זיין יוגנט, איז הינטער די גראטעס.

לא פעריער איז אפריל 26טן בארויבט געווארן, ווי מען איז חושד, פון די זעלבע צוויי בחורים'לאך, וועלכע האבן ביי אים צוגענומען $12. ער האט דאן באשלאסן צו זיין אויף דער וואך, און האט פון דאן אן געהאלטן ארום זיך שטענדיק א געלאדענעם ביקס.

ווי די פאליציי באהויפטעט, זיינען די צוויי בחורים'לאך צוגעפארן צו דער קליינער סטאר אין סילווער פליינס ארום 4 אזייגער זונטאג פארטאג. זיי האבן אפגעשניטן די טעלעפאן דראטן פון סטאר, און האבן אנגעהויבן שיסן אויפ'ן פאמפ ביי דער טיר פון סטאר, קאנטיק מיט'ן צוועק אנצוואוארפן א מורא כדי זיי זאלן דערנאך קאנען אנגיין מיט דער ארבעט אומגעשטערט.

לא פעריער האט זיך אבער ניט אפגעשראקן. ער איז צוגעלאפן צום טיר און האט אנגעהויבן שיסן צוריק פון זיין ביקס. טראטיער איז באלד געפאלן א פארוואונדעטער, און זיין חבר האט אים געלאזן און איז אנטלאפן אויפ'ן אויטאמאביל.

לא פעריער האט דאן שנעל פארבונדן די דראטן און האט געלאזט וויסן א דאקטאר און דער פאליציי. די פאליציי פונ'ם גאנצן געגנט איז באלד אלארמירט געווארן, און אין 2½ שעה ארום איז דאס אינגל געפאקט געווארן ארום פארט־גערי. דער אויטאמאביל אויף וועלכן זיי זיינען געפארן איז דעם פריערדיקן אוונט גע'גנב'עט געווארן ביי פרענק עני, 403 הארגרייוו סט.

דער פארוואונדעטער טראטיער האט דערווייל געקראגן מעדיצינישע באהאנדלונג און איז פון דער פאליציי אפגעפירט געווארן אין דזשענעראל האספיטאל. ער איז אויסער געפאר פון זיין וואונד.

אידן האבן פאר די לעצטע 50 יאר אינוועסטירט 213 מיליאן דאלאר אין א"י, זאגט דזשייקאב דע האאז

גרויסער עולם ביי באנקעט לכבוד חשוב'ן גאסט. — וועט אדרעסירן מאסן פארזאמלונג היינט אוונט אין ציון זאל

אן עולם פון פיר הונדערט מענשן איז נעכטן אוונט געקומען צום באנקעט און קבלת־פנים פאר מר. און מרס. דזשייקאב דע האאז, וואס איז אראנזשירט געווארן פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין ראיאל אלעקסאנדרא האטעל לכבוד דער דערעפענונג פון דעם קרן היסוד קאמפיין.

מר. מעקס העפנער, פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין וויניפעג, איז געווען פארזיצער ביים באנקעט און איידער ער האט פארגעשטעלט דעם גאסט, האט ער אין נאמען פון אלע פארזאמלטע אויסגעדריקט א דאנק צו מרס. האלפערין און צו די פרויען פון דער הדסה פאר זייער מי וואס זיי האבן זיך געגעבן צו אראנזשירן דעם באנקעט אין אזא גוטער ארדענונג.

מרס. האלפערין האט אין נאמען פון די פרויען פון דער הדסה באגריסט מר. און מרס. דזשייקאב דע האאז און זי האט זיי געוואונשן דערפאלג אין זייער ארבעט פאר ארץ־ישראל.

דזשייקאב דע האאז, א פערזאן מיט א זילבערנער קאפ האר, אבער מיט א יונגן, מונטערן פנים, האט געהאלטן א לייינגערע רעדע, צו וועלכער דער עולם האט זיך צוגעהערט מיט גרויס אינטערעס. ער האט גערעדט לאנגזאם און, כאטש מיט א שמייכל אויף זיינע ליפן, איז אבער זיין רעדע געווען די גאנצע צייט פון אן ערנסטן טאן.

די גאנצע וועלט, האט ער געזאגט, ווייס אז מיר, אידן, באזיצן אין אונזערע נשמות דעם ברענענדיקן פונק און טיפן פארלאנג פאר ווידערגעבורט, און דעם וואונש צו ווידעראויפבויען אונזער אלטע היים, ארץ־ישראל, און דאס רעכט צו באזיצן דאס לאנד אלס אונזער אייגענע היים. דער איד וועלכער פארט קיין ארץ ישראל דארף ביי זיך פילן, אז ער קומט אהין ניט ווי א פרעמדער צו פרעמדע, נאר אז ער קומט אין זיין אייגן לאנד, פונקט ווי ווען א קינד קומט אהיים צו זיינע אייגענע עלטערן.

אין פארלויף פון די פארגאנגענע פופציק יאר, האט ער געזאגט, האט דאס אידישע פאלק אינוועסטירט אין ארץ־ישראל ארום 213 מיליאן דאלאר — פלוס א ים מיט ליבע און גוטן ווילן. פאלעסטינע איז היינט א ניי לאנד אין פארגלייך מיט דעם וואס עס איז געווען מיט 50 יאר צוריק. אונזער אויפגאבע דארף זיין אויסצוקויפן דעם באדן אין ארץ־ישראל דונאם ביי דונאם אזוי, אז מיר זאלן דארטן ווערן אונזערע אייגענע באלעבאטים — ווייל מיר ווילן דארטן ווערן די באלעבאטים. מיר האבן אריינגעשטעלט א פוס אין ארץ־ישראל — הונדערט און זיבעציק טויזנט אידן לעבן און שאפן דארטן, האט ער געזאגט.

צום שלום האט מר. מ. דזש. פינקלשטיין, אין נאמען פון די פארזאמלטע, אויסגעדריקט א דאנק צו מר. און מרס. דע האאז פאר זייער באזוך אין וויניפעג און ער האט אויסגעדריקט זיין וואונש, אז זיי זאלן דא זיין אפטערע געסט.

היינט, 8.30 אוונט וועט דזשייקאב דע האאז ריידן ביי א מאסן פארזאמלונג אין ציון זאל.

מרס. דע האאז רעדט היינט 3 אזייגער נ.מ., אין ראיאל אלעקסאנדרא האטעל, ביי א לאנטשען געגעבן פון די הדסה פרויען לכבוד איר.

ערשטער מאי דורכגעפירט גאנץ רואיק איבער דער גאנצער וועלט

דער ערשטער מאי איז דורכגעגאנגען פארהעלטנסמעסיק רואיק איבער דער גאנצער וועלט, און בלויז אין אייניקע פונקטן זיינען פארגעקומען ערנסטע אומרוען, — באזונדערס אין דייטשלאנד, שפאניע און קובא. אין די דריי לענדער זיינען פיר מענשן געטויט געווארן אין די צוזאמענשטויסן.

אין די פאראייניקטע שטאטן זיינען ערשטער מאי פאראדן דורכגעפירט געווארן אין די גרעסערע שטעט, ווי ניויארק, שיקאגא, באסטאן און אנדערע. אויסער א קליינער צאל ארעסטן, זיינען קיין שום אינצידענטן ניט פארגעקומען.

אין טאראנטא און מאנטרעאל האט די פאליציי ניט דערלויבט און ניט דערלאזן צו קיין דעמאנסטראציעס. אין א צאל אנדערע שטעט זיינען יא פארגעקומען פאראדן. אין קאלגארי, אין פארט־וויליאם און פארט ארטור און אין אייניקע אנדערע פונקטן זיינען פארגעקומען קלענערע צוזאמענשטויסן, און א פאר צענדליק ארעסטן זיינען געמאכט געווארן.

דער גרעסטער ערשטער מאי פאראד אין קאנאדע איז אפשר פארגעקומען אין וויניפעג, וואו די צאל דעמאנסטראנטן האט דערגרייכט ביז פינף טויזנט לויט דער אפשאצונג פון דער פרעסע, און נעענטער צו זיבן טויזנט לויט דער אפשאצונג פון די קאמוניסטישע פירער פונ'ם פאראד.

א גרויסע צאל פאליציסטן האט דא באוואכט דעם מארשרוט פון דעם פאראד און האט אפגעשטעלט דעם פארקער אין די גאסן. דער מארש, מיט קאמוניסטישע פאנען און אויפשריפטן, איז דורכגעפירט געווארן פרידלאך, און צענדליקער טויזנטער מענשן האבן פון די טראטוארן צוגעקוקט זיך צום מארש.

צוויי ארעסטן פון מענשן וועלכע זיינען, לויט דער פאליציי, קאמוניסטן, זיינען געמאכט געווארן, אבער נאך איידער דער פאראד האט זיך אנגעהויבן און ניט אין פארבינדונג מיט אים. איינער, דייוויד באטלער, א באקאנטער קאמוניסט, איז ארעסטירט געווארן אויף א קלאגע פון באשווינדלען דעם שטאטיקן הילף קאמיטעט אויף א קליינער סומע, און דער צווייטער, דזשאן פלעצער, וועלכער זאל האבן געקומען אהער פון רעדזשיינע, איז ארעסטירט געווארן בעת ער האט פארשפרייט קאמוניסטישע ליטעראטור אויף די גאסן און ער ווערט אנגעקלאגט אין "וואגראנסי".

די צוקונפט פון דער אידישער שפראך דא אין לאנד

ווען די געשיכטע וואלט געגאנגען אין א גלייכער ליניע, וואלט מען אפשר מיט א היבשער מאס פון זיכערקייט געקאנט נאך מיט עטלאכע צענדליק יארן צוריק פאראויסזעען דעם זיכערן אונטערגאנג פון דער אידישער שפראך דא אין לאנד אין משך פון 25 יאר צייט.

נו, זיינען טאקע געווען אזעלכע נביאים (ווי די קאהאניסטן) וואס האבן מיט אייבער 30 יאר צוריק פאראויסגעזאגט, אז אין משך פון די קומענדיקע 25 יאר וועט אידיש אונטערגיין, — ד. ה., מיט א יאר 5 צוריק האט שוין כמעט קיין זכר ניט געדארפט בלייבן פון אידיש.

די נבואה האט געדארפט באזונדערס מקויים ווערן דערפאר, ווייל אין די הענט פון יענע "נביאים" האט געשפילט א פאקטאר וואס זיי אליין האבן ניט פאראויסגעזעען: דער אפשטעל פון דער אידישער אימיגראציע.

אז יענע נביאים האבן געטראפן ווי א בלינדער פערד אין גרוב, דארף מען אייך ניט דערציילן. היינט איז דא די אידישע פרעסע און דאס אידישע ווארט בכלל אז א פארגלייך שטארקער און מער פארשפרייט, ווי דאן ווען זיי האבן געזאגט זייער נבואה.

אבער די "נביאים" יענע זען נאך אלץ יענע גלייכע ליניע. וואס דען, זיי האבן ניט געטראפן? האט מען געהאט בלויז א קליינעם טעות אין אויסרעכענען די גמטריאות... איצט אבער ווייסן זיי שוין גאר אויף זיכער — נאך 25 יאר, און איר מאגט שוין זאגן קדיש, און דווקא אין ענגליש...

***

די מעשה איז אבער, וואס די געשיכטע גייט דווקא ניט אין געוויע, פאראוים באשטימטע קאליען: אפט קירעוועט זי זיך אפ אן א זייט, אפט גייט זי בארג־ארויף און בארג־אראפ און אפט פארפירט זי אייך גאר אין אזעלכע מקומות, וועלכע איר האט אמווייניקסטנס ערווארט.

דאס איז באזונדערס ריכטיק בנוגע דער אידישער געשיכטע, — ווען אידן וואלטן געהאנדלט לאגיש און לויט'ן סדר פון דער וועלט, וואלטן זיי שוין לאנג געדארפט אונטערגיין.

און די אידישע שפראך איז פונקט אזא עקשן, ווי דאס אידישע פאלק, — זי גיט זיך ניט אונטער, און ווי מען שניידט פון איר ניט שטיקער פלייש, קעמפט זי עקשנות'דיק פאר איר עקזיסטענץ און אינ'ם קאמף געווינט זי אלץ נייע כחות.

און אט שטייט זי, דאכט זיך, שוין ביים סאמע אפגרונט, אבער פלוצלונג באמערקן זיך נייע כחות וואס ציען זי צוריק און פילן זי אן מיט נייע לעבנס־זאפטן.

וואס ווייטער באמערקן זיך ביי איר לעצטנס אלץ נייע טענדענצן פון לעבן.

וועגן אט די טענדענצן האבן מיר שוין ניט איינמאל דא גערעדט.

*

אט נעמען מיר, למשל, די אידישע שול. אווארע זיינען די 15 טויזנט קינדער וואס לערנען אין די אידישע שולן אויפ'ן קאנטינענט פאר זיך אליין ניט קיין גאראנטיע פאר'ן קיום פון דער אידישער שפראך אין אמעריקע.

אבער אב. קאהאן אליין דערציילט אין זיינע ארטיקלען מיט טיפן פארדראס ווי עטלאכע הונדערט אקטיווע אידישיסטן אינ'ם ארבעטער רינג האבן אריינגענומען אין זייערע הענט דעם גאנצן ארדען וואס ציילט וואסערע 80 טויזנט מיטגלידער.

ווער זשע קאן אפשאצן די ווירקונג פון טויזנטער אקטיווע "אידישיסטן" וואס די שולן וועלן נאך ארויסלאזן?

און זייער צאל ווערט מיט יעדן יאר גרעסער, ניט קלענער.

אגב אונטערשעצט אב קאהאן בכלל דעם פארנעם פונ'ם אומגליק. ווען ער ווייס וואס פאר א גוואלדיקע אידישיזירנדיקע ווירקונג די דאזיקע שולן האבן אויף דער גאנצער אידישער סביבה, און ווי זיי "דערמאראליזירן" מיט זייער ווירקונג אפילו אט יענע "דריי מיליאן" אמעריקאנער אידן, וואס האבן שוין ניט קיין שייכות צו אידיש, ווי ער מיינט, — וואלט ער קריעה געריסן!

**

בין איך הונדערט פראצענט זיכער אז אידיש וועט זיין די שפראך פון די אידישע מאסן דא אין א דור ארום?

פארוואס זאל איך אויך זיין א נאר און זאגן נביאות? איך דיינק בלויז אז ס'איז דא א מעגלאכקייט אז עס זאל זיין אזוי, און אז ס'איז כדאי צו לייגן כחות צו פארווירקלאכן די דאזיקע מעגלאכקייט.

קיין פארשווענדונג פון כחות איז דאס זיכער ניט, ווייל דער שכר קומט גלייך: דארטן וואו ס'איז דא א געזונטע אקטיווע באציאונג צו דער אידישער שפראך, דארטן איז לעבן, דארטן זיינען אידעאלן — און וואו די אידישע שפראך גייט אונטער אויף א גוואלדזאמען, ניט־נאטירלאכן אופן, דארטן איז דעגענעראציע און צעפאלונג (מיט זייער זעלטענע אויסנאמען).

אב. קאהאן אליין האט דאס קלאר געמאכט דערמיט, וואס, ניט געקוקט אויף דעם וואס, לויט זיין מיינונג האבן דריי־פערטל פון אלע אמעריקאנער אידן אויפגעגעבן די אידישע שפראך, פריידיקט ער זיין סאציאליזם (אויף זיין שטייגער) ניט צו די דריי־פערטל, נאר צו איין־פערטל.

איך קאן אבער מיט דעם טיפסטן גלויבן זאגן, אז אידיש וועט נאך פאר דורות דא זיין די שפראך פון א גרויסן טייל פון די אידישע מאסן, און אז אט די אידישיסטישדיקע אידן וועלן זיין דער יסוד פונ'ם אמעריקאנער אידנטום, ווייל זיי וועלן זיין דער אידיש אקטיווסטער טייל פונ'ם אידנטום.

***

אבער די אויפגאבע פון דער אידישער שול איז ניט דווקא צו דערציען "אידישיסטן". זי האט אן אנדער וויכטיקע, אפשר היסטארישע אויפגאבע.

וועגן דעם וועל איך ריידן ביי אן אנדער געלעגנהייט.